

УДК 008(316.6/327/339

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ГЛОКАЛІЗАЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Олійник О.М. (м. Запоріжжя)

Анотація

Феномен глокалізації доцільно розглядати на основі дихотомії «глобальне/локальне», застосовуючи при цьому підхід, який опирається на концептуалізацію у напрямках гіперглобалізму, скептицизму та трансформізму. Посилення тенденцій глобалізації та реакції на неї у сучасному світі обумовлює необхідність філософського осмислення цих явищ, досліджень їх сутності та форм реалізації. У даній роботі феномен глобалізації досліджується з точки зору дихотомії «глобальне/локальне».

Based on this research we make the conclusion that the phenomena of globalization and glocalization is worth considering from the point of dichotomy "global/local", using the method of conceptualization of this phenomenon, which is accepted in hyperglobalism, skepticism, and transformism. The growth of globalization and the influence of its tendencies on the contemporary world dictates the necessity of philosophical reflection, profound research of their essence and forms of realization. We investigate the phenomenon of globalization from the point of dichotomy "global/local".

Ключові слова

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ГЛОКАЛІЗАЦІЯ, ГІПЕРГЛОБАЛІЗМ, СКЕПТИЦИЗМ, ТРАНСФОРМІЗМ, ДЕТЕРИТОРИЗАЦІЯ

Вступ

Глобалізація є багатоаспектним процесом, що охоплює всі грані функціонування сучасного суспільства. З цих причин існує достатньо великий спектр різного роду робіт присвячених її дослідженню [3; 4; 6; 8; 11; 12; 14; 18]. Дана література охоплює різні аспекти розвитку глобалізації - від досліджень глобалізації фінансового ринку до глобальних екологічних проблем. Глобалізація розглядається як розширення, інтенсифікація і поглиблення світової взаємозалежності і взаємопов'язаності, що виявляється у всіх аспектах сучасного життя. Не дивлячись на таке загальне розуміння глобалізації, існує значна розбіжність щодо концептуалізації даного явища в розумінні його причин, структури, наслідків і логіки розвитку. Необхідність формування методологічних підходів до осмислення глобальних проблем сучасності та розробки шляхів їх вирішення визначає актуальність даного дослідження. З урахуванням зазначеного, метою даної публікації є визначення підходів до концептуалізації феномена глокалізації.

Мета статті: обґрунтувати сутність сучасного дискурсу глобалізації на основі наступної концептуалізації в трьох напрямках: гіперглобалізм, скептицизм і трансформізм; розкрити концептуалізацію у напрямках гіперглобалізму, скептицизму та трансформізму.

Обговорення проблеми

Британський дослідник Девід Гелд запропонував здійснювати дослідження сучасного дискурсу глобалізації на основі наступної концептуалізації в трьох напрямках: гіперглобалізм, скептицизм і трансформізм [7; 8]. Дещо змінимо і розширимо даний підхід, щоб дослідження дозволило проаналізувати різні доробки, присвячені глобалізації саме з погляду використання і розуміння в їх рамках дихотомії «глобальне/локальне». Очевидно, що дана класифікація представляє лише загальну типологію достатньо різних підходів до глобалізації. Вона не представляє весь спектр окремих позицій, що відрізняються один від одного, усередині кожного напрямку. Проте ця класифікація дозволяє нам виділити найбільш явні тренди в підходах до дослідження феномена глобалізації.

Трансформізм визнає глобалізацію ключовим феноменом сучасного світу, який лежить в основі провідних радикальних трансформацій в усіх сферах розвитку сучасного суспільства - економіці, політиці, культурі, управлінні тощо. Проте, на відміну від представників інших напрямків, що досліджують глобалізаційні процеси та в основу їхньої логіки ставлять економіку, трансформісти надають переважного значення культурі. Деякі з ключових теоретиків цього напрямку навіть виокремлюють культуру як провідний аспект глобалізації (Р. Робертсон, Д. Томлінсон, П. Бергер, М. Уотерс тощо).

Трансформісти не формують єдину логіку розвитку глобалізаційних процесів, що ведуть до становлення єдиного глобального ринку або глобальної цивілізації. Вони доводять, що глобалізація - суперечливий і неоднозначний процес. При цьому даний процес є довгостроковим і на його розвиток впливає достатньо велика група дуже суперечливих чинників. Багато хто з трансформістів сходиться в тому, що глобалізація, незважаючи на свій безпрецедентний характер, має давнє історичне коріння і тенденції становлення. І навіть вже в ході розвитку цих тенденцій глобалізація вважалася дуже суперечливим і непередбачуваним за наслідками процесом (Р. Робертсон, А. Чумаков, А. Уткин, Г. Тербон, Д. Іванов, В. Іванов, О. Білорус [2; 3]). Констатуючи безпрецедентний характер глобальних потоків товарів, фінансів, іміджів, мігрантів, туристів, інформації, які кардинальним чином трансформують сучасне суспільство, трансформісти розглядають сучасний світ як глобальну систему. При цьому, на відміну від ідей гіперглобалізму, ця глобальна система не є глобальним громадським суспільством або єдиним глобальним ринком без жодних кордонів. Усередині цієї глобальної системи існує достатньо сильне розмежування. Традиційний розподіл на центр і периферію, північ і південь, перший і третій світ вже є

не географічним і геополітичним, він стає соціальним. Глобалізація трансформує традиційні моделі включення і виключення між країнами, формує нову ієрархію, яка вже абсолютно не пов'язана з географічною територією, а проникає в усі співтовариства і регіони світу. Схід і Захід, «перший» і «третій світ» не існують «десь», вони співіснують разом у рамках усіх великих міст світу. **Феномен сучасного великого міста** як зрізу глобалізаційних процесів знаходиться у фокусі багатьох учених даного напрямку (Р. Робертсон, Д. Томлінсон, У. Ханнерц, Д. Гелд [7], М. Алброу, У. Бек, Е. Кінг) і є для них одним із основних прикладів глокалізації, гібридизації і детериторізації.

Описаний вище підхід до феномена сучасної світової стратифікації базується на двох принципових теоріях: детериторізації і глокалізації.

Сутність концепції детериторізації полягає в ідеї принципової трансформації стосунків між місцем, де ми фізично живемо, і нашими культурними, соціальними практиками, досвідом та ідентичністю. Елементи та ідеї концепції детериторізації присутні в роботах майже всіх авторів даного напрямку, оскільки детериторізація є ключовим аспектом трансформації локального (локальної культури, держави-нації - всіх аспектів і рівнів локального) в умовах глобалізації. Ідеї сучасних авторів концепції детериторізації багато в чому зумовлені ідеями М. Маклюена, зокрема його концепцією нівелювання простору і часу за допомогою електронних засобів комунікації, виражених в **ідеях «глобального села»**. Проте найбільш послідовно ці ідеї представлені в дослідженнях Е. Гідденса і Д. Харнея. Ідеї про просторово-часову компресію в доробках із трансформізму дозволяють визначити глобалізацію як «опросторення» теорій соціальних змін за умов нівелювання простору і часу.

Поняття «глокальний» і «глокалізація» вперше з'явилися в маркетингу і ґрунтувалися на японському понятті «dochakuka», що спочатку позначав адаптацію фермерської технології до місцевих умов. Поняття «глокальний» і «глокалізація» в маркетингу означали продаж і рекламування товарів у глобальному масштабі, через конкретні локальні ринки, адаптацію глобального товару під кожен конкретний ринок. За цим було цілком конкретне усвідомлення того, що локальне і різноманітне продається краще. До соціальних наук поняття «глокалізація» увійшло, набувши поширення і осмислення завдяки одному із ключових теоретиків глобалізації, американсько-британському вченому Р. Робертсону. Поняття «глокалізація» (glocalisation) поступово набувало нових значень. Воно звичайно визначається як «регіональна реакція на глобальні процеси» [18]. Його сутність полягає в тому, що невеликі, але щільно зв'язані суспільства (зокрема, територіально, але не тільки) включаються у глобалізаційні процеси швидше та ефективніше, ніж суспільства великі, такі як великі нації та держави [10].

Глокалізація – процес, заснований перш за все на перерозподілі

привілеїв і дискримінації, багатства і бідності, сили і безсилля, свободи і залежності. Глокалізація - це монополізація можливостей свободи дій [1].

Розглядаючи феномен глокалізації з позицій соціальної філософії, серед передумов процесу глокалізації доцільно зазначити наступні: економію на масштабах, наукоємне виробництво, концентрацію каналів розподілу, зростання технологічних можливостей і науково-технічного прогресу, диференціацію продукції, роль уряду, консерватизм людського світогляду, що виявляється в опорі глобалізаційним тенденціям. Останнє можна вважати однією з причин кризи глобалізації неоліберального типу і активізації антиглобалістського руху в світі.

Відтак, **рушійними силами процесу глокалізації** виступають, перш за все, динамізм і швидкість трансформації світового валового продукту у частині підвищення частки послуг, віртуальної торгівлі. Водночас має місце розвиток у міжнародних відносинах регресивних течій (сепаратизму, регіоналізму, радикального фанатизму і націоналізму), які породжують загальносвітові суспільні та економічні катаклізми, що вражають різні регіони і країни.

Глокалізація - це процес реакції різноманітних сфер людського буття на локальному рівні на світову глобалізацію, що є результатом синтезу процесів глобалізації і регіоналізації. На наш погляд, **глокалізація** є об'єктивним процесом, пов'язаним з черговим етапом розвитку всього людського суспільства в цілому.

Сутність явища глокалізації полягає у тому, що вона виступає специфічним регіональним сценарієм глобалізації. Причому, провідною позицією цієї дефініції є наявність у визначенні просторової прив'язки, яка характеризується історичними, географічними, етнокультурними особливостями розвитку території. Дана специфіка формує характер, силу і напрями змін всього процесу глобалізації. Проте, глокалізація не означає повного відновлення локальних особливостей до первинного стану. Вона виводить ці особливості за національні межі безпосередньо в глобальний світ, де, у свою чергу, вони додають нове звучання процесу регіоналізації та локалізації. Під впливом глобалізації відбувається трансформація суспільних відносин у сучасному світі, а також випереджаюче зростання локальних (внутрішньорегіональних, галузевих) потоків (торгівлі, прямих інвестицій, міграційних потоків трудових ресурсів, інформаційного, культурного і технологічного обміну) у порівнянні з їхньою загальною динамікою у світовому масштабі, до ускладнення і посилення різноманітної конкурентної боротьби в світових масштабах між різноманітними локальними утвореннями, що колективно відстоюють свої позиції на світовій арені. Рівень глокалізації є мірою зростаючого зближення двох полюсів - глобального і локального.

Сьогодні ідеї концепції глокалізації гармонійно присутні в роботах практично усіх трансформістів. Слідом за Р. Робертсоном, ідеї концепції глокалізації розробляються А. Аппадурай, У. Ханнерцом, Х. Кнодкером, Д. Томлінсоном. Поняття «глокалізація» демонструє

двохрівневість глобалізації, одночасність процесів глобалізації і локалізації. Теорія глокалізації багато в чому ґрунтується на теорії гібридизації, що розроблялась ще всередині ХХ ст., і метою якої є охарактеризувати культурні феномени колоніального та постколоніального світу, що демонструє формування та існування культурних форм, заснованих на синтезі двох і більше культур.

Іншою ключовою ідеєю трансформізму є констатація зростаючої ролі національної держави (Д. Фрідман, М. Фрезерстоун, Т. Люк, І. Василенко). На противагу гіперглобалізму, трансформізм стверджує, що під впливом глобалізаційних процесів «спрацьовують» певні механізми самозахисту, які викликають інтенсифікацію і відродження національної ідентичності. Держави вимушені розробляти стратегії поведінки в умовах глобалізації, реагувати на виклики глобалізації, що ще більше підсилює їх роль (П. Бергер, У. Шуєркенс). Дослідження поведінки різних держав як носіїв національних культур в умовах глобалізації є поширеними в межах даного напрямку (збірки досліджень під редакцією П. Бергера [11], У. Шуєркенса [16], К. Уїлсона [15], роботи К. Мітчелл, К. Келські, М. Йошимото).

Трансформізм демонструє, що в умовах глобалізації відбувається дуже помітна трансформація сутності класичної держави-нації (Т. Люк, Д. Гелд, Е. Гідденс, І. Василенко). Сутність трансформації полягає в зміні характеру зв'язків між суверенністю, територіальністю і державною владою. Поза сумнівом, держава досі має домінуючу владу над тими процесами, які відбуваються на її території, проте значний вплив в умовах глобальної взаємозалежності спричиняють різного роду транснаціональні процеси, а також процеси, ініційовані, і такі, що відбуваються за межами даної конкретної держави і непадконтрольні їй. Така трансформація держави-нації повністю відповідає логіці детериторізації і глокалізації. Дослідження основних ідей даного напрямку дозволяє відзначити, що **трансформізм** розглядає глобалізацію як ключовий феномен сучасного світу, під впливом якого відбувається трансформація всіх аспектів функціонування суспільства. Глобалізація при цьому є дуже суперечливим і неоднозначним процесом. Вона поєднує в собі тенденції глобалізації і локалізації, уніфікації і стимулювання розвитку різноманітності.

І. Уоллерстайн, як один з основних представників напрямку скептиків дискурсу глобалізації вважає, що «цей дискурс є насправді гігантською лжеінтерпретацією сучасної реальності - обманом, нав'язаним нам владними групами, і, навіть гірше, обманом, який ми нав'язали самі собі, часто від відчаю» [5].

Даний напрям досліджень в основному пов'язаний із роботами у сфері економіки і міжнародних відносин. Скептики, ґрунтуючись на різного роду кількісних і якісних дослідженнях обсягів руху потоків товарів, інвестицій, мігрантів у ХІХ ст., стверджують, що сучасний рівень

взаємозалежності світової економіки не є безпрецедентним в історії. **Глобалізація**, на думку представників даного напрямку, є не більш, ніж підвищеним рівнем інтернаціоналізації. Стверджуючи, що глобалізація - це не більше ніж міф, скептики говорять, що сучасний рівень економічної і політичної інтеграції значно нижчий, ніж це було в ХІХ ст. Більш того, сучасна ситуація не просто не є глибокою інтеграцією економіки, а є яскраво вираженою регіоналізацією. Сучасний світ дуже чітко розподілений на декілька політико-економічних і «культурних» блоків, і цей розподіл продовжує посилюватися. З урахуванням того, що блоки достатньо чітко локалізовані географічно, говорити про глобалізацію немає взагалі ніяких підстав. Найбільш послідовно ці ідеї розвивають такі відомі західні учені як, І. Валлерстайн, Л. Вайс, П. Герст, Г. Томпсон [9]. Необхідно відзначити, що достатньо велика частина представників даного напрямку все ж визнає наявність феномена глобалізації, але лише як посилення світової взаємозалежності; при цьому принципово указується на **розподіл сучасного світу** на регіональні і цивілізаційні блоки, що продовжується, а також зростаючий стан конфліктності між ними. Ще однією важливою тезою скептиків є твердження, що сучасна світова економічна і політична система дуже ієрархічна. На тлі зростаючої економіки Півночі відбувається ще більший занепад решти країн світу. У сучасній політиці і економіці існують очевидні домінуючі країни - гравці. У сучасній науковій школі найбільш помітними роботами в цій сфері є роботи Л. Панаріна і В. Іноземцева, в яких автори дуже жорстко і послідовно стверджують, що сучасні світові економічні, політичні, інформаційні, соціокультурні стосунки асиметричні і нерівномірні, що така ситуація дуже небезпечна для світу і, зокрема, виступає загрозою для країн, що не належать до країн Півночі.

Величезний вплив на формування досліджень цього напрямку зробила теорія **світ-системного аналізу** І. Валлерстайна [4; 5], яка до цього часу в декілька скоректованому і переосмисленому вигляді залишається одною з найпопулярніших при аналізі системи сучасних міжнародних відносин. Основу сучасної світової системи, згідно даної теорії, складає світова капіталістична економіка. В рамках світ-економіки виділяються групи суспільств, що створюють центр, периферію і напівпериферію системи. Групується вони не за географічною близькістю, а за характером зв'язків. У середині центру капіталістичної світ-економіки встановлюються стосунки кооперації і конкуренції. Між центром і периферією - стосунки експлуатації і залежності. Напівпериферія, як виявляється з назви, знаходиться з центром і периферією в стосунках змішаного типу. У теорії Валлерстайна суспільні зміни розглядаються переважно як процеси на супранациональному рівні (виникнення мережі інтернаціональних зв'язків), на рівні національному зміни не носять радикального характеру (постійність національно-державної визначеності соціальної організації одиниць у системі), на субнаціональному рівні (процеси всередині одиниць) процеси взагалі не

розглядаються як системні зміни.

Теорія світ-системи якнайповніше була розвинена в доробках Л.Склер [19]. При цьому Склер замінює світ-систему на поняття глобальної системи, а замість поняття «інтернаціоналізація» віддає перевагу терміну «глобалізація». Не відмовляючись від концепції центру, периферії і напівпериферії, Склер вважає, що сучасна глобальна система існує на трьох рівнях: економічному, політичному і ідеолого - культурному. Кожен із рівнів представлений ключовими інститутами: транснаціональними корпораціями (на економічному рівні), транснаціональним класом капіталістів (на політичному рівні) і консьюмеризмом (на рівні ідеології і культури).

Продовжуючи характеристику теорій скептиків, відзначимо, що міфом, як демонструють скептики, є також ідея про глобальні транснаціональні корпорації, оскільки основний потік інвестицій і торгівлі концентрується в найбільш розвинених країнах, а самі ТНК переважно представляють інтереси країн їхнього походження.

Незважаючи на те, що даний напрям в основному представлений роботами у сфері економіки, достатньо велика увага приділяється і культурним аспектам сучасного розвитку світової системи. Разом із запереченням ідеї глобальної економіки, представники даного напрямку ставлять під серйозний сумнів існування глобальної культури і глобальної цивілізації. Найбільш значущими та відомими в цьому відношенні є роботи С. Хантінгтона, особливо його праця «Зіткнення цивілізацій» [13]. Хантінгтон стверджує, що сучасний світ розділений на чітко виражені цивілізаційні блоки, культурні та етнічні анклави. Характер взаємодій цивілізаційних блоків Хантінгтон визначає як конфлікт, оскільки принципові відмінності між цивілізаціями не сприяють компромісу. На сучасному світі не тільки не відбувається інтеграція, а, навпаки, помітно посилюються націоналізм, культурний та ідеологічний фундаменталізм.

Підкреслюючи ілюзорність глобального уряду, глобальної економіки і глобальної культури, практично всі представники даного напрямку одностайно сходяться в тому, що це - проект західних країн, які прагнуть у такий спосіб розповсюдити свій вплив на весь світ. При цьому таке домінуюче положення у світі західної капіталістичної економіки і культури, заснованої на консьюмеризмі, ще більше стимулює розвиток фундаменталізму і націоналізму як захисної реакції. Однією з найбільш помітних робіт, що розвивають цю думку, є доробок Б. Барбера, назва якого безпосередньо вже використовується як характеристика сучасних міжнародних і міжкультурних відносин «Джихад проти Мак-світу» [14]. Б. Барбер стверджує, що сучасний світ представлений двома основними силами. Перша – спрямована на **об'єднання** в єдину уніфіковану комерціалізовану глобальну мережу – так званий «єдиний Мак-світ». Друга - «ретрибалізація» людства, «лебонізація» національних держав.

«Джихад» проти всіх видів взаємозалежності. «Джихад» як неймовірне зростання націоналізму і фундаменталізму спрямоване проти чотирьох основних імперативів, що формують Мак-світ, - ринкового, ресурсного, інформаційно-технологічного та екологічного. При цьому Барбер достатньо чітко визнає провідну роль в становленні Мак-світу за країнами Заходу (зокрема, США), в той час, як апологетами Джихаду виступають країни периферії та напівпериферії.

При аналізі глобалізаційних процесів саме скептики схильні ототожнювати глобалізацію з модернізацією. Глобалізація розглядається як розповсюдження західних інститутів модернізації, основу яких складають капіталізм і демократія.

Відтак, можна сказати, що скептики переважно заперечують факт існування глобалізації і «глобального». Сучасні світові відносини (політичні, економічні, ідеологічні, інформаційні, соціокультурні тощо) вони розглядають крізь призму дихотомії «національне/інтернаціональне» («інтернаціональне/регіональне»), а не «локальне/глобальне». Значення національних кордонів у сучасному світі, на їхню думку, не тільки залишається дуже важливим, але і продовжує посилюватися. Сучасний світ - це не світ відкритих локальностей, а тенденції націоналізму і регіоналізму, що все більше посилюються.

На противагу скептикам, гіперглобалісти вважають, що глобалізація є новою епохою в історії людства, в якій «традиційна національна держава є неприродним, навіть неможливим комерційним утворенням у глобальній економіці» [8]. У даному підході, як і в підході скептиків, на перший план аналізу виходить економічна складова. Гіперглобалізм констатує становлення єдиного глобального ринку, стверджуючи, що глобалізація несе «денаціоналізацію» світової економіки через оновлення і розвиток транснаціональних виробничих, торгових і фінансових мереж (П. Дікен, В. Грайдер, А. Джонс, К. Омає). В епоху світу без національних кордонів національні держави є не більше, ніж простим передавальними механізмами в організації глобальних потоків капіталів і товарів. Національна держава «затиснута» між сильними локальними і глобальними механізмами управління. На думку гіперглобалістів, національна держава як форма організації світового політичного, економічного і культурного життя поступово зникне взагалі. Так вважають А. Мовсесян, Ю. Павлов, С. Огнівцев, Г. Белов, В. Галецький тощо. В межах гіперглобалізму можна достатньо чітко виділити дві групи. Представники однієї групи дослідників, згідно логіці неолібералізму, вітають тріумф індивідуальності, ринкових механізмів над владою та гегемонією держави (Т. Коуен). Інша група більш негативна в сприйнятті світового ринку і, за традицією марксизму, стверджує, що це є проявами більш гнітючого розповсюдження світового капіталізму (С. Латош). Проте, незважаючи на такі ідеологічні суперечності, гіперглобалісти сходяться на тому, що глобалізація - це

переважно економічне явище і що сучасна світова економіка є високоінтегрованою.

Гіперглобалізм стверджує, що економічна глобалізація породжує нову систему переможців і переможених. При цьому «стара» система центру-периферії, Півночі-Півдня, Заходу-Сходу більше не діє. Сучасна система є складнішою і комплексною. Оскільки національна держава за сучасних умов перестає бути основним елементом світової політики і економіки, то при визначенні переможців і переможених доречніше говорити про соціальні групи і класи. Очевидно, що у виграші опиняється транснаціональний клас менеджерів, фахівців із фінансів і інформаційних технологій тощо.

На зміну національним державам не тільки приходить глобальний ринок, але і національна культура поступово змінюється на ідеологією всесвітнього консьюмеризму, який формує нову ідентичність, універсальні цінності і стилі життя. Глобальне розповсюдження цінностей та інститутів ліберальної демократії також підсилює формування єдиної глобальної цивілізації. Ця «глобальна цивілізація», «глобальне співтовариство» знаходять свої форми глобального управління, представленого різного роду транснаціональними організаціями на кшталт Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Ради Безпеки ООН та інших.

Однією з найбільш відомих робіт із проблем консьюмеризму і формування глобального гомогенного суспільства є робота французького науковця Сержа Латоша «Вестернізація світу» [17]. У даній роботі С. Латош описує процеси формування єдиної гомогенної глобальної культури на основі розповсюдження західних інститутів і цінностей. Вестернізація у даному випадку виступає як тотальна сила, якій локальності протистояти не можуть.

В умовах формування глобального суспільства інститути рівня національної держави вже не в змозі контролювати і координувати ті процеси, які відбуваються на їх території, оскільки ці процеси через високий ступінь інтеграції світової економіки залежать від процесів, що відбуваються на територіях інших держав. Національна економіка, національна культура розмиваються глобальними потоками товарів, людей, капіталів та інформації. Це ще більш підсилює роль інститутів глобального управління.

Постійна транснаціональна взаємодія людей за допомогою глобальної комунікаційної інфраструктури призводить до підвищення усвідомлення загальних інтересів і проблем, що, у свою чергу, веде до формування глобального громадського суспільства і глобальної свідомості (В. Вернадський, Д. Херв'є-Легер, Х. Булл, Дж. Розенау, М. Чешков, І. Левін тощо).

Аналіз поглядів **гіперглобалістів** свідчить про те, що вони розглядають сучасний світ як єдиний глобальний ринок, глобальну

цивілізацію і глобальне громадянське суспільство. В рамках цього глобального суспільства немає місця локальним кордонам, а одне з найбільш яскравих проявів локального - національна держава і національна культура - взагалі поступово зникає. «Глобальне» є домінуючим у сучасному світі та підпорядковує своїй логіці «локальне». Локальні економіки і культури розчиняються в рамках глобальної цивілізації і глобального ринку.

Висновки

Проведений аналіз концепцій показує значну розбіжність у розумінні сутності, структури і логіки сучасних глобалізаційних процесів. У дослідженнях соціально-філософського феномена глобалізації можна визначити три основних напрями: скептицизм, гіперглобалізм та трансформізм.

Важливим феноменом, що сформувався у межах концепції трансформізму, є глокалізація. Вона являє собою процес реакції різноманітних сфер людського буття на локальному рівні на світову глобалізацію, що є результатом синтезу процесів глобалізації і регіоналізації. Сутність явища глокалізації полягає у тому, що вона виступає специфічним регіональним сценарієм глобалізації. Причому, провідною позицією цієї дефініції є наявність у визначенні просторової прив'язки, яка характеризується історичними, географічними, етнокультурними особливостями розвитку території.

Трансформізм, як і гіперглобалізм, визнає глобалізацію ключовим феноменом сучасного світу, який лежить в основі провідних радикальних трансформацій в усіх сферах розвитку сучасного суспільства - економіці, політиці, культурі, управлінні тощо. Даний підхід до феномена сучасної світової стратифікації базується на двох принципових теоріях: детериторізації і глокалізації.

Перспективи подальшого дослідження - аналіз проблеми глобалізації відносно експлікації в ній дихотомії «глобальне/локальне», що надає нам підстави для подальшої розвитку теорії глокалізації як соціально-філософського феномена, який виник внаслідок дуалізму глобального та локального, а також можливості побудови більш цілісної концепції стосунків «глобального» та «локального».

Джерела

1. Бауман З. Глокалізація, или кому глобалізація, а кому локалізація. [Текст] /З.Бауман // Глобалізація: Контури ХХІ века: Реф. сб. Отв. ред. Ю.И. Игрицкий, П.В. Малиновский. – М., 2002. - С. 134.

2. Белорус О. Г. Экономическая система глобализма. [Текст] – К.: ИММО, КНЕУ, НАНУ, 2003. –380 с.

3. Білорус О. Г., Лук'яненко Д. Г., Гончаренко О. М., Мацейко Ю. М., Зленко В. А. Глобальні трансформації і стратегії розвитку [Текст] / О.Г. Білорус // НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин. — К., 1998. — 416с.

4. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. [Текст] — СПб.: Университет. кн., 2001. — 416 с.
5. Валлерстайн И. Глобалізація або вік змін? Довгостроковий погляд на шлях розвитку світової системи [Текст] /І.Валлерстайн //Глобалізація. Регіоналізація. Регіон. Політика. Луганськ: Альма матер – Знання, 2002. – С.49-67.
6. Гальчинський А. С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи: Методологічні аспекти [Текст] / Інститут стратегічних оцінок. — К. : Либідь, 2006. — 310с.
7. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація/антиглобалізація [Текст] / Пер. з англ. І. Андрущенко. – К.:К.І.С., 2004. – 180с.
8. Гелд Д., Мак-Грю Е., Голдблатт Д., Перратон Дж. Глобальні трансформації: Політика, економіка, культура. [Текст] / В. Курганський (пер.з англ.), В. Сікора (пер.з англ.). — К. : Фенікс, 2003. — 580с.
9. Герст П., Томпсон Г. Сумніви в глобалізації. [Текст] / Пер. з англ. — К.: К.І.С., 2002. — 306 с.
10. Крылов К. Фарш невозможно повернуть назад. Глокальная политическая логика в действии// [Електронний ресурс] Выступление на круглом столе «Соединенные волости Европы. Косово как первенец европейской глокализации». Режим доступа: <http://www.apn.ru/opinions/article19811.htm>
11. Многоликая глобализация [Текст] /Под редакцией П. Бергера и С. Хантингтона. Пер с англ. Б В. Салопа под ред. М. М Лебедевой -М: Аспект Пресс, 2004 -379с.
12. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: Навч. посібник [Текст] / Бебик В. М., Шергін С. О., Дегтерьова Л. О.; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна". - К.: Ун-т "Україна", 2006. - 207 с.
13. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций [Текст] -М: АСТ, 2005. – 603с.
14. Barber B. Jihad vs. McWorld. [Text] -NY.: Ballantine Books. 1996.- 389p.
15. Global / Local: Cultural Production and the Transnational Imaginary [Text]/ Eds. R. Wilson and W. Dissanayake. Durham, 1996. - 408p.
16. Global Forces and Local Life-Worlds [Text]. -Loudon. Sage Publications Ltd.- 2004. - 256p.
17. Latouche S. The Westernization of the World. The Significance, Scope and Limits of the Drive towards Global Uniformity [Text]. Cambridge, Polity Press.- 1996.- 140 p.
18. Robertson R. Globalization or glocalization?[Text]// Robertson R. White K. E. (Ed.) Globalisation. Critical concept in sociology. Volume III, London 2003, p.p.31-51.
19. Sklair L. Sociology of the global system [Text] –New York. The Johns Hopkins University Press. 1991. - 352 p.

Стаття надійшла 20.07.09р.